

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 11C/47/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113205085
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 04. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Iveta Wildeová
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2014:8113205085.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudkyňou JUDr. Ivetou Wildeovou v právnej veci žalobkyne: R. T., rod. D., nar. X.X.XXXX, bytom J. XXX, zastúpená: Ochrana spotrebiteľom a vlastníkom bytov so sídlom Škultétyho 3, Košice p r o t i žalovanému: Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Garbiarska 2, Košice, IČO: 31690904, o zrušenie rozhodcovského rozsudku a prísl. takto

rozhodol:

Súd z r u š u j e rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice, so sídlom Alžbetina 41 v Košiciach sp. zn. 2C 2977/2012 zo dňa 19.1.2012.

Účastníci n e m a j ú nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

Žalobkyňa sa žalobou zo dňa 21.2.2013 domáhala zrušenia rozhodcovského rozsudku majúc za to, že rozhodcovská doložka je neprijateľnou zmluvnou podmienkou a preto je neplatná. Poukázala pritom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 so zdôraznením, že právny záver vyslovený v tomto rozhodnutí vzhľadom na princíp právnej istoty by mal byť aplikovaný aj v tomto prípade a to s poukazom na uznesenie Ústavného súdu SR IV.US 499/11 zo dňa 22.11.2011. Vytýkala rozhodcovskému súdu, že nevykonala žiadne dokazovanie, ani ju nepredvolal a neumožnil jej tak riadne si obhájiť svoje práva. Spochybnila priznaný nárok rozhodcovským rozsudkom, ktorý nebol ani dostatočne špecifikovaný a považovala za nespravodlivé, aby žalovaný po viac ako piatich rokoch požadoval sumu, ktorá údajne zodpovedá jeho nákladom na uzavretie poistenia. Navyše administratívne náklady žalovaného nie sú ani v záujme spotrebiteľa.

Žalovaný so žalobou nesúhlasil. V žalobe vytýkal neurčitost' petitu a neuvedenie dôvodov, pre ktoré žiada o zrušenie rozsudku. Žiadal preveriť, či žalobkyňa nepodala odpor voči platobnému rozkazu, v takom prípade by mala prednosť kompetencia rozhodcovského súdu pred všeobecným súdom. Nesúhlasil s paušalizáciou názoru o neplatnej rozhodcovskej doložke pre rozpor s dobrými mravmi a poukázal na to, že vo veci Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 prijal Ústavný súd SR sťažnosť žalovaného na ďalšie konanie, pričom v prípade obdobnej rozhodcovskej doložky a jej posúdenia ako neprijateľnej zmluvnej podmienky v konaní 2Cdo 5/12 konštatoval Ústavný súd SR v náleze II. US 499/12 zo dňa 10.7.2013 porušenie jeho ústavného práva v čl. 48 ods. 2, čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. V súvislosti so smernicou 93/13/EHS uviedol, že z 19. bodu jej odôvodnenia vyplýva, že jej zámerom je, aby zmluvné podmienky v poisťovacích zmluvách nepodliehali tejto smernici. Poukázal na nesprávny preklad čl. 1 bodu q smernice a tým jej chybnú transpozíciu do § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Rozhodcovskú doložku považoval za individuálne dojednanú, čo platí pre prípad ak zmluvná strana ju môže odmietnuť, prijať alebo modifikovať. Žalobkyňa bola informovaná sprostredkovateľom poistenia o tom, čo obnáša zákon č. 244/2002 Z.z., vyplýva to zo záznamu o potrebách klienta a zákonnej povinnosti sprostredkovateľa poistenia podľa § 10 ods. 9 zákona č. 340/2005 Z.z. Podrobne

rozobral proces predchádzajúci podpísaniu poisťnej zmluvy. Klient v spomínanom zázname podpísal to, že informácie sprostredkovateľom poistenia mu boli podané vyčerpávajúce, jasne a porozumel im. Žalovaný nemal dôvod pochybovať o úplnej predzmluvnej komunikácii zo strany sprostredkovateľa poistenia a okrem toho klientovi bol daný dostatok času na vyhodnotenie a rozhodnutie, či vôbec poisťnú zmluvu uzavrie. Po vyhotovení tohto záznamu bol podpísaný návrh poisťnej zmluvy a konštitutívnym podpisom tohto návrhu došlo k riadnemu uzavretiu poisťnej zmluvy. Následne nastala kauzálna fáza dojednania osobitnej podmienky, ktorá je graficky umiestnená na konci listu, graficky oddelená od samotných VPP s výrazným označením názvu, preto žalobkyňa musela mať vedomosť o tom, že nepodpisuje VPP, u ktorých je navyše podpis len deklaratórny. Konanie žalobkyne, ktorá nevenovala pozornosť tomu, čo podpisuje, vyhodnotil ako nezodpovedné. Žalobkyňa nemusela osobitné zmluvné dojednania podpísať, v takom prípade by rozhodcovská doložka nevznikla. Žalovaný dal teda žalobkyni na výber, či osobitné zmluvné dojednania prijme alebo nie a tým sa dosiahla podstata individuálnosti tohto dojednania. V závere poukázal na viaceré súdne rozhodnutia, ktoré dospeli k totožnému názoru o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky. Ide o rozhodnutia okresných a krajských súdov z rokoch 2011 až 2013.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, poisťnou zmluvou č. 4376900138, všeobecnými poisťnými podmienkami a osobitnými zmluvnými dojednaniaми k tejto zmluve, výsluchom svedkyne Dany Adamkovej, spisom Arbitrážneho súdu Košice 2C 2977/2012, ako aj ďalším spisovým materiálom a zistil tento skutkový stav:

Dňa 21.3.2008 uzavreli účastníci poisťnú zmluvu pod č. 4376900138 týkajúcu sa životného poistenia poisteného maloletého Filipa Kolesára, ktoré malo trvať od 22.3.2008 do 22.3.2026.

Žalobkyňa listom zo dňa 20.7.2009 požiadala o zrušenie poisťnej zmluvy, čo žalovaný akceptoval a listom zo dňa 30.7.2009 písomne oznámil žalobkyni, že k zániku poistenia dôjde dňa 22.9.2009. Tento list obsahuje aj konečný stav finančného plnenia z príslušnej poisťnej zmluvy, podľa ktorého žalobkyni vznikol dlh na poisťnom vo výške 61,26 Eur.

Súčasťou tejto poisťnej zmluvy sú Všeobecné poisťné podmienky v počte 12 strán napísaných drobným písomnom, ktoré podpísala aj žalobkyňa dňa 21.3.2008. Čl. XV. upravuje rozhodcovské konanie. V bode 1 sa konštatuje, že poisťovňa a poisťník sa dohodli na tom, že všetky spory sa budú riešiť v rozhodcovskom konaní. O výbere rozhodcovského súdu alebo o poverení rozhodcov pre konkrétny prípad rozhoduje poisťovňa, ktorá vydá aj štatút rozhodcovského súdu. VPP pokračujú formou predtlaču do ďalších zmluvných dojednaní k poisťnej zmluve, v ktorých v bode 2 sa uvádza, že poisťník a poisťovňa týmto vyjadrujú svoju vôľu v prípade vzniku akéhokoľvek sporu medzi zmluvnými stranami, že namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti podrobia sa rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti týchto VPP. Toto ustanovenie chápu zmluvné strany ako rozhodcovskú doložku. Aj tieto dojednania sú podpísané žalobkyňou v ten istý deň - 21.3.2008 ako aj VPP a návrh poisťnej zmluvy.

V časti XVII. VPP označených ako „záverečné ustanovenia“ je 19 bodov (vrátane podbodov), pričom v bode 7a sa uvádza, že s uzavretím poisťnej zmluvy je pri jej vzniku spojený osobitný provízny náklad v podobe úhrady odmeny za sprostredkovanie poisťnej zmluvy medzi poisťovňou a poisťníkom, ktorý uhrádza poisťovňa. Podpisom poisťnej zmluvy vzniká poisťovní osobitná pohľadávka voči poisťníkovi vo výške vyplatennej províznej odmeny za sprostredkovanie príslušnej poisťnej zmluvy, ktorá sa vysporiada pri ukončení poisťného vzťahu zápočtom voči odkupnej hodnote, ak je vytvorená alebo poisťnému plneniu. Ak odkupná hodnota pri ukončení poisťného vzťahu vytvorená nebola, pohľadávka sa stáva splatnou dňom ukončenia poisťného vzťahu a poisťovňa je oprávnená voči poisťníkovi ju uplatniť podľa zásad dohodnutých v týchto VPP pred rozhodcovským súdom.

Práve vyššie uplatnený nárok si žalovaný uplatnil návrhom, ktorý bol doručený Arbitrážnemu súdu Košice dňa 4.1.2012, ktorý vyčíslil na 210,20 Eur.

Arbitrážny súd v Košiciach dňa 19.1.2012 bez pojednávania vydal rozsudok pod sp. zn. 2C 2977/2012, ktorým uložil žalobkyni (v rozhodcovskom konaní žalovanej) zaplatiť Rapid life životnej poisťovni a.s. 210,20 Eur a trovy konania 276 Eur. Rozsudok bol doručený žalobkyni dňa 31.1.2013 (č.l. 159). Poučenie rozhodcovského rozsudku obsahuje informáciu o možnosti podania odporu v lehote 5 dní od doručenia, ale len za podmienky zaplatenia poplatku za odpor vo výške 72 Eur. Podľa žalobkyne v stanovenej

lehote podala proti rozhodcovskému rozsudku námietky, v ktorých žiadala o odpustenie trov, stanovený poplatok za odpor však nezaplatila.

Žalobkyňa na pojednávaní prehlásila, že sprostredkovateľka poistenia ju pri uzatváraní poisťnej zmluvy informovala len o konkrétnom produkte poistenia, ale nepamätala si, že by sa jej zmienila o nejakej rozhodcovskej doložke. Podpísala listiny, ktoré jej predložila na podpis, z nich si prečítala len poisťnú zmluvu, nie všeobecné poisťné podmienky, ktoré boli rozsiahle. Nevšimla si, že podpisuje aj nejaké osobitné zmluvné dojednania. Uviedla, že pokiaľ by bola informovaná o tom, že predstavujú rozhodcovskú doložku v tom zmysle, že akýkoľvek spor so žalovaným sa bude riešiť len cez rozhodcovský súd, rozhodne by s takouto dohodou nesúhlasila.

Svedkyňa Dana Adamková pracovala na základe zmluvy uzavretej so žalovaným ako sprostredkovateľka poistenia a uzatvárala aj predmetnú poisťnú zmluvu so žalobkyňou. Uviedla, že ona sama nevedela o rozhodcovskej doložke v poisťných podmienkach, ktoré si neprečítala a na vysvetlenie uviedla, že nikdy, či už na školení alebo na poradách neboli o existencii tejto rozhodcovskej doložke informovaní, preto potvrdila, že ani ona žalobkyňu o rozhodcovskej doložke neinformovala. Vedela o tom, že klient musí podpísať poisťnú zmluvu a VPP na dvoch miestach, ak by niektorý podpis chýbal, poisťná zmluva by nebola platná. Na túto skutočnosť ju viackrát upozornili na pobočke žalovaného a tiež jej nadriadená. Na záver uviedla, že províziu, ktorá jej bola vyplatená žalovaným za sprostredkovanie poistenia so žalobkyňou v dôsledku zrušenia poisťnej zmluvy žalovanému sama vrátila.

Podľa § 52 ods. 1 OZ v znení účinnom od 1.1.2008 spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia sú neplatné.

Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 53 ods. 1 OZ spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 2 OZ za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

Podľa § 53 ods. 3 OZ ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 4 písm. r/ OZ za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú ustanovenia, ktoré vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

Podľa § 53 ods. 5 OZ neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

Rozhodcovské konanie je upravené v zákone č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní.

Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku len ak

- a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),
- b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,
- c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,
- d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,
- e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,
- f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),
- h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona,
- i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,
- j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Podľa § 41 ods. 1 vyššie citovaného zákona žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno podať v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku účastníkovi rozhodcovského konania, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ak účastník rozhodcovského konania požiadal o opravu rozhodcovského rozsudku podľa § 36, lehota začína plynúť od doručenia rozhodnutia o oprave rozhodcovského rozsudku.

Je nepochybné, že poisťná zmluva uzavretá medzi účastníkmi je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle ustanovenia § 52 a násl. OZ. Základom tohto sporu bolo posúdenie, či rozhodcovská doložka obsiahnutá vo VPP a osobitných zmluvných dojednaniach bola individuálne dojednaná. Odpoveď na túto otázku možno nájsť v § 53 ods. 2 OZ. Individuálne dojednanie v zmysle neho je vylúčené tam, kde spotrebiteľ nemal možnosť ovplyvniť ich obsah. Ak sú zmluvné podmienky už vopred napísané v predtlačenom formulári, potom ťažko možno dospieť k záveru o tom, že by sa mohol meniť ich obsah. Žalovaný správne uviedol, že VPP sú súčasťou poisťnej zmluvy, čo vyplýva priamo zo zákona (§ 788 ods. 3 OZ). Preto aj v prípade, ak by žalobkyňa nepodpísala sporné osobitné zmluvné dojednania, stále by platili VPP, ktoré taktiež obsahovali rozhodcovskú doložku v čl. XV. Spomínané VPP totiž tvoria zákonnú súčasť poisťnej zmluvy, takže nebolo nutné ich podpísať, na čo správne poukázal žalovaný, zároveň to však znamená, že sa nemohol meniť ich obsah. Dôkazné bremeno preukázania individuálneho dojednania spočíva na dodávateľovi teda žalovanom tak, ako to jasne vyplýva z § 53 ods. 3 OZ, ktorý dokonca zakotvuje fikciu o tom, že zmluvné ustanovenia sa nepovažujú za individuálne dohodnuté, opak musí preukázať dodávateľ. V danom prípade žalovaný však toto dôkazné bremeno neunesol a ťažko si možno predstaviť opak v prípade predtlačenej formulára. Žalovaný ako jediný dôkaz označil „Záznam o požiadavkách a potrebách klienta“ zo dňa 28.12.2009 podpísaný žalobkyňou. Ten je opäť v predtlačenom formulári (okrem následných koloniek týkajúcich sa predmetu poistenia a poisťného). V predtlačenej časti formulára je uvedené, že v prípade vzniku sporov vyplývajúcich zo sprostredkovania poistenia je možné na ich mimosúdne vyrovnanie využiť inštitút rozhodcovského konania v zmysle zákona č. 244/2002 Z.z. a VPP poisťovne platných od 21.5.2007. Uvedená veta je však absolútne bezvýznamná pre tento spor, nepreukazuje, že boli poskytnuté informácie spotrebiteľovi o rozhodcovskom konaní, ale upozorňuje len na možnosť riešenia sporov v rozhodcovskom konaní, navyše nie sporov z poistenia, ale zo sprostredkovania poistenia a nie v zmysle aktuálnych VPP (v danom prípade platných od 1.1.2009), ale skorších VPP - platných od 21.5.2007. Navyše z výpovede žalobkyne, ale aj zo spomínaných listinných dôkazov predstavujúcich výpovede svedkýň ako sprostredkovateľiek poistenia v iných súdnych sporoch jasne vyplynulo, že k žiadnemu individuálnemu vyjednávaniu nedošlo.

Napriek snahe žalovaného spochybníť aktuálnu právnu úpravu konkrétne § 53 ods. 4 písm. r/ OZ, jeho závery sú právne irelevantné. Dané zákonné ustanovenie je platné a v zmysle neho spornú rozhodcovskú doložku je potrebné považovať za neprijateľnú podmienku.

Pri posudzovaní spotrebiteľských zmlúv je potrebné si uvedomiť, že nie je dôležité to, že spotrebiteľ zmluvu podpísal a s podmienkami zmluvy súhlasil. Ustanovenia zmluvných podmienok, ktoré sú formulárove predtlačené a neumožňujú jednoznačne slabšej strane (spotrebiteľovi) ich modifikáciu, predstavujú možnosť vyvolania nepriaznivých následkov na strane spotrebiteľa (nález Ústavného súdu ČR III. US 562/12 zo dňa 24.10.2013, I. US 199/11). Tento uhol pohľadu spočívajúci v rozhodujúcom princípe a to princípe ochrany práva spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany je rozhodujúci pri spotrebiteľských právnych vzťahoch. Ani argumentácia žalovaného o vylúčení posudzovania neprijateľných zmluvných podmienkach v poisťných zmluvách s ohľadom na smernicu Rady 93/13/EHS neobstojí. Súd svoje rozhodnutie vyvodil z právnych noriem, na ktoré poukázal vyššie a tie sú v súlade s európskou právnou úpravou a judikatúrou. Navyše príslušná časť smernice sa netýka rozhodcovskej doložky, ale podmienky vyplývajúcej z poisťného rizika.

Súd pri rozhodovaní si osvojil právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozhodnutiach 6MCdo 9/2012, 6Cdo 1/2012, 6Cdo 3/13, 6ECdo 7/13 a teda nesúhlasí so závermi rozhodnutí, na ktoré poukázal žalovaný a ktoré prijali sudy nižšieho stupňa. Pokiaľ ide o uznesenie Najvyššieho súdu SR 3MCdo 14/11, na ktoré poukázal žalovaný, to neobsahuje jednoznačný právny záver, ale vytyka súdom nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí, týkajúceho sa posúdenia možnosti odstúpenia od rozhodcovskej doložky. Nález Ústavného súdu SR, o ktorý taktiež žalovaný sa opiera, sa týka procesných nedostatkov postupu všeobecných súdov v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti, ktorej porušenie znamenalo zásah do konkrétnych ústavných práv žalovaného, nerieši (a ani z pohľadu jeho kompetencie nemôže) nahrádzať všeobecné sudy a preskúmať ich právne názory, okrem prípadov arbitrárnych rozhodnutí. Ústavný súd teda vecne sporný problém - otázku platnosti rozhodcovskej doložky neposudzoval.

Súd sa teda stotožnil s právnymi názormi vyslovenými senátom Najvyššieho súdu SR 6Cdo. Konkrétne v rozhodnutí 6MCdo 9/12 Najvyšší súd SR uviedol: „Návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy sa má predložiť spotrebiteľovi takým spôsobom, aby z neho bolo zrejmé, že spotrebiteľovi sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie týkajúce sa výlučného riešenia sporov v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená“.

Ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 sa týka žalovaného a aj v ňom Najvyšší súd SR dospel k záveru o neplatnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobuje nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rozhodcovská doložka bola totiž dohodnutá už podpisom poisťnej zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú ako predtlačený formulár VPP pre životné poistenie a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti a to bez ohľadu na to, že účastníci podpísali (taktiež formou predtlačeného formuláru) osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku uvedenú v poisťných podmienkach.

Ten istý právny záver bol vyslovený aj v ďalšom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 3/13 zo dňa 13.3.2013 a 6ECdo 7/13 zo dňa 26.6.2013.

Súd poukazuje na to, že spotrebiteľ podpísal rozhodcovskú doložku, pretože inú možnosť nemal, pokiaľ chcel uzatvoriť poisťnú zmluvu. Žalovaný nepreukázal, že by žalobkyňa ako spotrebiteľ bola informovaná o rozhodcovskom konaní ako inštitútu, o jeho rozdieloch v porovnaní so súdnym konaním, o rokovacom poriadku rozhodcovského súdu. Opäť je potrebné zdôrazniť, že princíp ochrany práv spotrebiteľa je dôležitejší ako princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje), na čo poukázal aj Najvyšší súd SR v spomínanom rozhodnutí 6MCdo 9/12. Vykonané dôkazy - výpoveď žalobkyne a svedkyne Uličnej a listinné dôkazy obsahujúce výpovede svedkýň - sprostredkovateľiek poistenia v iných súdnych sporoch vylučujú poskytnutie týchto informácií.

Rozhodcovský súd si podľa rozhodcovskej doložky vyberá sám žalovaný. Už táto okolnosť vyvoláva pochybnosti o nezaujatosti rozhodcovského súdu, keďže aj jeho činnosť má charakter podnikania. Aj Ústavný súd ČR v náleze II. US 2164/10 zo dňa 1.11.2011 uviedol, že v rozhodcovskom konaní ide o vyjasnenie a urovnanie vzájomných práv, ktoré sa realizujú činnosťou rozhodcu v zastúpení

strán, ktoré na rozhodcu zmluvou delegovali svoju vôľu. Preto rozhodcovské konanie nie je konaním súdneho typu a to vedie k prísnejšiemu nazeraniu na rozhodcovskú doložku a jej náležitosti tak, aby nepredstavovali neprimerané podmienky v spotrebiteľských zmluvách a teda nevyvolávali nerovnováhu medzi účastníkmi konania a nevedli k značnej procesnej nevýhode jedného z účastníkov. Táto procesná nerovnováha môže spočívať aj v zbavení spotrebiteľa ochranných ustanovení právneho poriadku o ochrane spotrebiteľa napr. formou rozhodovania na základe zásad spravodlivosti. Ústavný súd ČR ďalej uvádza, že to, aby rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách bola platne dojednaná, predpokladá predovšetkým transparentné pravidlá pre určenie rozhodcu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na ďalší nález Ústavného súdu ČR IV. US 2735/11 zo dňa 3.4.2012, v ktorom sa zdôrazňuje, že právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa primerane vzťahuje aj na rozhodcovské konanie. Ak sa výber rozhodcu neurčil podľa transparentných pravidiel, nemôže byť akceptovateľný ani výsledok tohto rozhodovania.

V náleze Ústavného súdu ČR II. US 2164/10 sa ďalej uvádza, že rozhodcovské konanie musí zaručovať procesné práva porovnateľné s konaním, ktoré by bolo na mieste v prípade, ak by spotrebiteľ neuzavrel rozhodcovskú doložku (napr. ústnosť, priamosť konania, odvolacia inštancia, absencia iných prekážok v uplatnení spotrebiteľských práv). Podmienky ustanovenia rozhodcu a dohodnuté podmienky procesného charakteru musia garantovať rovnaké zaobchádzanie, čo vo vzťahu spotrebiteľ - podnikateľ znamená zvýšenú ochranu slabšej strany, teda spotrebiteľa.

Vychádzajúc z vyššie uvedených myšlienok s poukazom na rokovací poriadok Arbitrážneho súdu Košice, ktorý je súdu a nepochybne aj žalovanému známy z iných súdnych sporov (napr. 11C 424/2012) možno dospieť k záveru o poškodení procesných práv spotrebiteľa, pretože jednoznačne znevýhodňuje spotrebiteľa oproti súdnemu konaniu. Možno poukázať napr. na zásadu písomnosti rozhodcovského konania; na to, že spotrebiteľ má síce možnosť žiadať nariadiť pojednávanie, ale len za poplatok 36 Eur, navyše musí platiť aj paušál na správne náklady, ktorý je odstupňovaný podľa hodnoty sporu (od 84 do 6.000 Eur); na podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku je stanovená neúmerne krátka 5 dňová lehota; fikcia o doručení rozsudku platí aj v prípade, že adresát sa nezdržiava na adrese doručovania; v prípade procesných úkonov je podmienkou prijatia takéhoto procesného úkonu zaplatenie príslušného poplatku (v tomto prípade podmienkou na podanie odporu je zaplatenie 72 Eur); nie je upravené oslobodenie od poplatku v dôsledku hmotnej núdze spotrebiteľa a pod.

Súd teda dospel k záveru o tom, že zmluvná podmienka obsahujúca rozhodcovskú doložku v čl. XV. VPP ako aj osobitných zmluvných dojednaniach v ods. 2 je neprijateľná a teda neplatná a preto žalobe vyhovel.

Celkové správanie sa žalovaného voči poisťníkom počnúc zakomponovaním sporného článku do objemovo rozsiahlych VPP týkajúceho sa či už rozhodcovskej doložky alebo čl. XVII. zakladajúceho právo na vymáhania vrátenia provízií vyplatených sprostredkovateľovi poistenia od poisťníka „skrytého“ opäť v rozsiahlych záverečných ustanoveniach, neinformovaní poisťníka o dôsledkoch zániku poistenia v súvislosti s daným článkom a uplatnením príslušnej pohľadávky, ale rovno doručenie rozhodcovského rozsudku možno hodnotiť ako správanie v hrubom rozpore s pravidlami morálky. Pre súd je nepochopiteľné aj to, že žalovaný uplatňuje voči žalobkyni vrátenie provízie za sprostredkovanie poistenia, hoci sprostredkovateľ poistenia tieto provízie vrátil, ako to uviedla vo svojej výpovedi svedkyňa Dana Adamková, pritom túto jej výpoveď žalovaný nespochybnil. Takýto postup je minimálne v hrubom rozpore s pravidlami morálky.

Pre úplnosť súd dodáva, že predmetná žaloba bola doručená súdu dňa 21.2.2013, aj keď nebola podpísaná oprávnenou osobou, avšak tento nedostatok predstavoval len odstrániteľný nedostatok podmienky konania, ktorý bol odstránený v priebehu konania predložením žaloby s podpisom žalobkyně dňa 8.10.2013. Nedôvodná je aj námietka žalovaného o potrebe skúmania podania odporu žalobkyně voči rozhodcovskému rozsudku, keďže neplatná rozhodcovská doložka spôsobuje nedostatok právomoci rozhodcovského súdu a teda nezáväznosť (ničotnosť) daného rozhodcovského rozsudku. Nemožno sa stotožniť ani s názorom žalovaného o tom, že zákonný dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku musí byť uvedený už v žalobnom petite. Zo žiadneho právneho predpisu totiž takýto záver nevyplýva.

Výrok o trovách konania vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. vychádzajúc zo zásady úspechu v konaní nárok na náhradu trov konania vznikol len úspešnej žalobkyni. Tá síce v žalobe uplatnila návrh na náhradu trov konania v zmysle § 151 ods. 1 O.s.p., ale požadovala len náhradu trov právneho zastúpenia. Právne zastúpenia však nebolo realizované v súlade so zákonom vzhľadom na to, že žalobkyňa bola zastúpená občianskym združením pôvodne pod názvom „Právne služby spotrebiteľom a vlastníkom bytov“, pričom toto občianske združenie udelilo plnomocenstvo na zastupovanie advokátke JUDr. Darine Solárovej. Právnická osoba ako zástupca účastníka podľa § 26 ods. 5 O.s.p. sa však už nemôže dať zastúpiť advokátom, keďže nejedná sa o prípad zastúpenia účastníka konania advokátom podľa § 25 O.s.p. čo vyplýva z § 24 O.s.p., preto súd uplatnenú náhradu trov právneho zastúpenia žalobkyni nemohol priznať.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

Podľa § 205 ods. 1 O.s.p. v odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Podľa § 205 ods. 2 O.s.p. odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p.,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O.s.p.),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 205 ods. 3 O.s.p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.